

УДК: 343.122

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-76-3-143-149>**Кузьменко Сергій Віталійович,**

прокурор

(Криворізька центральна окружна
прокуратура, м. Кривий Ріг)ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9514-5530>**ПРАВОВІ ПІДСТАВИ КОМПЕНСАЦІЇ
ДЕРЖАВОЮ ШКОДИ ПОТЕРПІЛОМУ,
ЗАПОДІЯНОЇ КРИМІНАЛЬНИМ
ПРАВОПОРУШЕННЯМ**

Статтю присвячено визначенню механізму відшкодування потерпілому шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, та висвітленню позитивних обов'язків держави, яка має гарантувати кожному, хто перебуває під її юрисдикцією, ефективне використання права власності та його відновлення в разі порушення. Здійснено аналіз та порівняння практики Європейського суду з прав людини та національних судів із питань тлумачення аналогічних правовідносин щодо гарантованого статтею 1 Першого Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод права кожної фізичної або юридичної особи на мирне володіння своїм майном. Запропоновано створення та застосування на практиці механізму відшкодування потерпілому шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням.

Ключові слова: потерпілий; шкода; право власності; стаття 1 Першого Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод; компенсація; відшкодування.

Постановка проблеми. Згідно зі статтею 41 Конституції України ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Україна, відповідно до Конституції як Основного Закону України, є соціальною державою, головним обов'язком якої є утвердження і забезпечення прав і свобод людини [1]. За даними Єдиного державного реєстру судових рішень (далі – ЄДРСР) (з використанням фільтра пошуку «не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення») протягом 4 місяців 2021 року судами України винесено 41315 ухвал суду. Вибірковим вивченням 43 ухвал із зазначених вище з'ясовано, що переважно предметом розгляду цих справ є закриття кримінального провадження у зв'язку з невстановленням особи. За 2020 рік кількість розглянутих аналогічних справ згідно з даними ЄДРСР становила 135297 справ [2].

Указане свідчить про актуальність та чисельність кримінальних проваджень, у яких унаслідок невідшкодування завданої потерпілому шкоди не досягнуто такої мети кримінального провадження, як правове забезпечення охорони прав і свобод людини та громадянина, власності, що, у свою чергу, призводить до порушення прав осіб і свідчить про наявність проблеми щодо реального усунення шкоди, завданої особам, які потерпіли від кримінального правопорушення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження дієвості практичного механізму відшкодування потерпілому шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, здійснювали С. Є. Абламський, І. В. Грицюк, О. П. Кучинська,

А. В. Лапкін, Д. О. Пилипенко, П. Л. Слободянюк, В. М. Тертишник, І. А. Тітко, Л. Д. Удалова, Л. І. Шаповалова. Також у наукових працях згаданих учених основна увага приділяється дослідженню реалізації права потерпілого на відшкодування (компенсацію) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, під час досудового та судового розгляду справ у разі встановлення особи, винної у вчиненні кримінального правопорушення. Водночас механізм компенсації державою потерпілому збитків у разі невстановлення особи, винної у вчиненні кримінального правопорушення, здебільшого залишається поза увагою наукових досліджень.

Метою цієї статті є з'ясування сучасних правових та доктринальних підходів до механізму компенсування державою шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, фізичним та юридичним особам.

Виклад основного матеріалу. У статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – стаття 1 Першого протоколу до Конвенції) встановлено, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства й на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права [3].

З цього приводу П. Л. Слободянюк слушно зазначає, що головний обов'язок держави полягає в утвердженні та забезпеченні прав і свобод людини, тому вся діяльність осіб, які ведуть кримінальне провадження, має бути спрямована на реальне забезпечення прав і законних інтересів учасників цього провадження, насамперед потерпілого, оскільки саме його права було порушено внаслідок скоєння кримінального правопорушення, а не права підозрюваного чи обвинуваченого. Метою кримінального провадження є не лише притягнення до відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, а й усунення його наслідків, зокрема пов'язаних із порушенням майнових прав як фізичних, так і юридичних осіб, що зазнали шкоди від учиненого щодо них кримінального правопорушення [4, с. 74].

Чинним національним законодавством передбачено механізми відшкодування потерпілому шкоди, заподіяної внаслідок кримінального правопорушення. Однак, як свідчить практика, указані механізми не повною мірою гарантують виконання обов'язку держави перед суспільством щодо утвердження та забезпечення прав людини, зокрема зазначених у статті 41 Конституції України.

Так, відповідно до статті 127 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) підозрюваний, обвинувачений, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі внаслідок кримінального правопорушення. Шкода, завдана кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, може бути стягнута судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні. Шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом [5].

Указана норма права корелюється із положеннями статті 1177 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), згідно з якими шкода, завдана фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення, відшкодовується відповідно до закону. Шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та порядку, передбачених законом [6].

Тож законодавець пропонує два шляхи відновлення майнових прав потерпілого від кримінального провадження:

- 1) відшкодування заподіяної шкоди за рахунок коштів особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;
- 2) компенсація шкоди потерпілому державою за рахунок Державного бюджету

У наукових дослідженнях звертається увага на відсутність в Україні законодавчого механізму компенсації шкоди потерпілому саме за рахунок держави. Так, А. В. Лапкін зазначає: «Попри те, що ЦК України відсилає до спеціального закону з цих питань, а його розроблення і впровадження в практику механізму відшкодування потерпілим шкоди, заподіяної злочином, передбачалося на другому етапі (з 2006 року) реалізації Концепції забезпечення захисту законних прав та інтересів осіб, які потерпіли від злочинів, на сьогодні закон «Про відшкодування за рахунок держави заподіяної потерпілому злочином шкоди» досі не прийнято. Як справедливо зауважують В. В. Голіна та інші дослідники, у цілому закінченого, ефективно дієвого механізму відшкодування шкоди потерпілому в Україні немає. З огляду на це, розв'язання проблеми відшкодування потерпілому злочином шкоди потребує концептуальної єдності законодавчої регламентації цих питань та створення належного організаційного механізму» [7, с. 182,185].

Відсутність такого механізму в практичній діяльності призводить здебільшого до відмови судів у задоволенні позовів потерпілих від кримінального правопорушення про стягнення компенсації за рахунок Державного бюджету України, що унеможливорює поновлення прав потерпілого. Так, у справі Петльованій проти України (заява 54904/08, ухвала Суду від 30 вересня 2014 року) Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) визнав скаргу неприйнятною, оскільки заявник не міг стверджувати, що він мав законне сподівання одержання будь-яких конкретних сум. Тому скарга є несумісною (*ratione materiae* – мова оригіналу. – *Прим. авт.*) з Конвенцією і має бути відхилена. Суд зазначив, що для створення законного сподівання законна норма, на яку посилаються, має визначити певні правила для позову. Якщо законні вимоги, які мають бути дотримані, та інші параметри чітко не визначені, то певна правова норма не може бути застосована для обґрунтування законного сподівання.

Згідно з ЦК України питання державної компенсації жертвам злочину врегульовано таким чином, що будь-яка вимога про таку компенсацію є умовною, і ці умови частково викладені в першому пункті статті 1177, у якому зауважено «якщо особа, яка вчинила злочин, не ідентифікована або неплатоспроможна». Подальші умови полягають у тому, що вони мають бути встановлені окремим законом, який не було прийнято до цього часу. У цьому законі також має бути прописано процедуру присудження та сплати такої компенсації. Із застережень зрозуміло, що право на компенсацію з боку держави жертвам злочину, передбачене статтею ЦК України, ніколи не було призначене, щоб бути безумовним [8].

Висновок ЄСПЛ, викладений у вказаній вище ухвалі, став преюдицією для його застосування національними судами та відмови в задоволенні позовів громадян до держави про отримання компенсації шкоди, завданої позивачам унаслідок вчинення кримінальних правопорушень.

Зокрема, рішенням Печерського районного суду міста Києва у справі № 755/14205/20-ц відмовлено в задоволенні позову фізичної особи до держави України про стягнення шкоди, відшкодування якої передбачено статтею 1177 ЦК України. Суд надав дослівну аргументацію із зазначеного рішення ЄСПЛ, що відповідно до ЦК України питання державної компенсації жертвам злочину врегульовано таким чином, що будь-яка вимога про таку компенсацію є умовною, і ці умови частково викладені в першому пункті статті 1177 ЦК України, який містить слова «якщо особа, яка вчинила злочин, не ідентифікована або неплатоспроможна». Подальші умови полягають у тому, що вони мають бути встановлені окремим законом, який не було прийнято до цього часу. Такий закон має також містити процедуру присудження та сплати компенсації. Із цих застережень очевидно, що право на компенсацію з боку держави жертвам злочину, передбачене вказаною вище статтею ЦК України, ніколи не було призначене, щоб бути безумовним. Практика національних судів підтверджує, що за відсутності закону, який

формулює такі положення, право на компенсацію не може виникнути згідно зі статтею 1177 ЦК України, як окремо взятої [9].

У той же час, як слушно зазначено в наукових джерелах, обов'язок поважати право власності відповідно до статті 1 Першого Протоколу до Конвенції включає як негативні, так і позитивні зобов'язання держави. Дійсно ефективна реалізація права, захищеного статтею 1 Першого Протоколу, може вимагати позитивних заходів захисту, особливо якщо існує прямий зв'язок між заходами, які заявник може законно очікувати від влади та його ефективного володіння своїм майном [10].

Велика Палата Верховного Суду звертає увагу, що поряд із негативним обов'язком утриматися від неправомірного втручання у право мирного володіння майном держава має позитивні обов'язки гарантувати кожному, хто перебуває під її юрисдикцією, ефективне використання цього права та його відновлення в разі порушення. Позитивні обов'язки можуть передбачати певні заходи, необхідні для захисту права власності: держава має забезпечити у своїй правовій системі юридичні гарантії реалізації права власності (превентивні обов'язки) та засоби правового захисту, за допомогою яких потерпілий від втручання у це право може його захистити, зокрема, вимагаючи відшкодування збитків за будь-яку втрату (компенсаційні обов'язки).

Відсутність у законодавстві України відповідних приписів щодо відшкодування власникові шкоди, зокрема, заподіяної його об'єкту нежитлової нерухомості терористичним актом, не перешкоджає особі, яка вважає, що стосовно її права власності на таке майно певний позитивний обов'язок не був виконаний, вимагати від держави компенсації за це невиконання на підставі статті 1 Першого протоколу до Конвенції [11].

У національному законодавстві поширеними є випадки визначення того, що відшкодування шкоди має здійснюватися за рахунок Державного бюджету України в порядку та на підставах, визначених спеціальним законом.

Так, наприклад, у статті 19 Закону України «Про боротьбу із тероризмом» встановлено, що відшкодування шкоди, заподіяної громадянам терористичним актом, провадиться за рахунок коштів Державного бюджету відповідно до закону [12].

Однак на сьогодні закону, який би регулював порядок відшкодування за рахунок коштів Державного бюджету України шкоди, заподіяної житловому будинку внаслідок терористичного акту, немає.

Верховний Суд України під час розгляду справи про відшкодування шкоди за рахунок Державного бюджету України зазначив: «Якщо держава не запровадила дієві компенсаційні механізми за пошкоджене/зруйноване майно в умовах збройного конфлікту на територіях, підконтрольних Уряду України, впродовж більше ніж 5 років, це не має унеможливити захист права власності позивача, який гарантований Конституцією України. Ураховуючи відсутність в Україні спеціальних підзаконних нормативно-правових актів щодо відшкодування власникові шкоди, заподіяної його майну, яке було пошкоджене або знищене під час проведення антитерористичної операції на окремих територіях Донецької та Луганської областей, а також порядку визначення її розміру, колегія суддів вважає, що позивачем доведено, що певний позитивний обов'язок з боку держави не був виконаний стосовно її права власності на таке майно, а тому порушення її права, встановленого статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, підлягає захисту шляхом виплати компенсації від держави» [13].

Аналогічно ЄСПЛ визнано порушенням статті 1 Першого протоколу до Конвенції відсутність у національному законодавстві України впродовж тривалого часу механізму, яким би затверджувалася методика розрахунку та джерела фінансування компенсації вартості електроенергії та газу за рахунок гірничих підприємств, передбаченого статтею 43 Гірничого закону України «Права та соціальні гарантії працівників гірничих підприємств».

Так, у справі «Будченко проти України» (заява № 38677/06, рішення Суду від 24 квітня 2014 року) ЄСПЛ зазначив, що відповідне законодавство, яке звільняло заявника від певних виплат, було ухвалено в 1999 році та згідно з ним відповідний механізм мало б бути запроваджено протягом чотирьох місяців. Проте його було запроваджено тільки через десять років. Для пояснення такої бездіяльності не було надано жодного аргументу. Ураховуючи тривалу бездіяльність держави та той факт, що заявник працював на державному підприємстві, ЄСПЛ вважає, що через нездатність забезпечити звільнення його від оплати, на що заявник мав право за законом в розумні терміни, держава поклала на нього надмірний тягар, порушивши таким чином свої зобов'язання за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції [14].

Отже, є очевидним: відсутність спеціального закону не перешкоджає особі, яка вважає, що державою не був виконаний позитивний обов'язок щодо її права власності на майно, вимагати від держави компенсації за це невиконання на підставі статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

За таких обставин відмова держави в компенсації потерпілому шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, може бути визнана такою, що не відповідає вимогам статті 41 Конституції України та статті 1 Першого Протоколу до Конвенції.

Відповідно, у контексті права, гарантованого статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, позитивні обов'язки держави згідно з практикою ЄСПЛ мають передбачати певні заходи, необхідні для захисту права власності, а саме: у матеріальному аспекті держава має забезпечити у своїй правовій системі юридичні гарантії реалізації права власності (превентивні обов'язки) та засоби правового захисту, за допомогою яких потерпілий від втручання у це право може його захистити, зокрема, вимагаючи відшкодування збитків за будь-яку втрату в процесуальному аспекті. Хоча стаття 1 Першого протоколу до Конвенції не встановлює чітких процедурних вимог, існування позитивних обов'язків процесуального характеру відповідно до цього положення визнані ЄСПЛ як у справах, що стосуються державних органів, так і у спорах між приватними особами.

Висновки. Створення та застосування на практиці механізму відшкодування потерпілому шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, є одним із позитивних зобов'язань держави забезпечити у своїй внутрішній правовій системі такий принцип: право власності гарантовано на законодавчому рівні, положення законодавчих актів передбачають засоби правового захисту, завдяки яким жертва втручання може захистити свої права, зокрема, у відповідних випадках, вимагаючи відшкодування збитків за будь-яку втрату. Подальші дослідження в цій сфері має бути здійснено в порівнянні з іншими галузями застосування статті 1 Першого Протоколу до Конвенції та з метою сприяння змінам у чинному законодавстві, спрямованим на безумовне дотримання державою прав людини, передбачених статтею 41 Конституції України щодо непорушності права власності.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 21.05.2021).
2. Єдиний державний реєстр судових рішень України. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 21.05.2021).
3. Перший Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text (дата звернення: 21.05.2021).
4. Слободянюк П. Л. Захист прав потерпілого на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6. 2018. С. 74–78.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 21.05.2021).

6. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 21.05.2021).
7. Лапкін А. В. Роль прокурора в забезпеченні прав і законних інтересів потерпілого у кримінальному судочинстві України : монографія. Харків / Національний університет «Юридична академія України імені Я. Мудрого». 2012. С. 182, 185.
8. European court of human rights. Decision. Application № 54904/08 Petro Yakovych Petlyovanyu against Ukraine. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-147691> (дата звернення: 21.05.2021).
9. Рішення Печерського районного суду міста Києва від 04 вересня 2019 року у справі № 755/14205/20-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96623072> (дата звернення: 21.05.2021).
10. Захист власності : посібник за статтею 1 Протоколу № 1 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод / редколегія та перекл.: О. М. Дроздов, В. П. Плотнікова, О. В. Дроздова, О. Ю. Вінський, Ю. М. Ісаєва. URL: https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/07/Guide_Art_1_Protocol_1_UKR_-2019.pdf (дата звернення: 21.05.2021).
11. Постанова Великої палати Верховного Суду від 04 вересня 2019 року у справі № 265/6582/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86310215> (дата звернення: 21.05.2021).
12. Про боротьбу із тероризмом : Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (дата звернення: 21.05.2021).
13. Постанова касаційного цивільного суду Верховного Суду від 25 березня 2020 року у справі № 225/3979/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88575142> (дата звернення: 21.05.2021).
14. Європейський суд з прав людини. Справа «Будченко проти України» (заява № 38677/06). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-171921> (дата звернення: 21.05.2021).

References

1. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku. № 254k/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The Constitution of Ukraine: the Law of Ukraine of June 28, 1996. № 254k/96-VR. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 21.05.2021) [in Ukrainian].
2. Iedyni derzhavnyi reiestr sudovykh rishen Ukrainy [The only state register of court decisions of Ukraine]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (data zvernennia: 21.05.2021) [in Ukrainian].
3. Pershyi Protokol do Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [The first protocol to the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text (data zvernennia: 21.05.2021) [in Ukrainian].
4. Slobodianiuk, P. L. (2018). Zakhyst prav poterpiloho na vidshkoduvannia shkody, zavdanoi kryminalnym pravoporushenniam. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal* [Protecting the victim's rights to compensation for damage caused by a criminal offense. *Legal scientific electronic journal*]. № 6. S. 74–78 [in Ukrainian].
5. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedural Code of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (data zvernennia: 21.05.2021) [in Ukrainian].
6. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (data zvernennia: 21.05.2021) [in Ukrainian].
7. Lapkin, A. V. (2012). Rol prokurora v zabezpechenni prav i zakonnykh interesiv poterpiloho u kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy : monohrafiia [The role of the prosecutor in ensuring the rights and legitimate interests of the victim in the criminal proceedings of Ukraine : monograph]. Kharkiv / Natsionalnyi universytet «Iurydychna akademiia Ukraini imeni Ya. Mudroho». S. 182, 185 [in Ukrainian].
8. European court of human rights. Decision. Application № 54904/08 Petro Yakovych Petlyovanyu against Ukraine. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-147691> (data zvernennia: 21.05.2021).
9. Rishennia Pecherskoho raionnoho sudu mista Kyieva vid 04 veresnia 2019 roku u spravi № 755/14205/20-ts [The decision of the Pechersk District Court of Kyiv from September 04, 2019 in the case № 755/14205/20th]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96623072> (data zvernennia: 21.05.2021) [in Ukrainian].

10. Zakhyst vlasnosti : posibnyk za statteiu 1 Protokolu № 1 Konventsii pro zakhyst prav liudyny ta osnovopolozhnykh svobod [Protection of property: manual under Article 1 of Protocol № 1 of the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms] / red.kolehiia ta perekl.: O. M. Drozdov, V. P. Plotnikova, O. V. Drozdova, O. Yu. Vinskyi, Yu. M. Isaieva. URL: https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/07/Guide_Art_1_Protocol_1_UKR_-2019.pdf (data zvernennia: 21.05.2021) [in Ukrainian].

11. Postanova Velykoi palaty Verkhovnoho Sudu vid 04 veresnia 2019 roku u spravi № 265/6582/16-ts [Resolution of the Great House of Supreme Court of September 04, 2019 in the case № 265/6582/16th]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86310215> (data zvernennia: 21.05.2021) [in Ukrainian].

12. Pro borotbu iz teroryzmom : Zakon Ukrainy vid 20 bereznia 2003 roku № 638-IV [On the fight against terrorism: the Law of Ukraine of March 20, 2003 № 638-IV]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (data zvernennia: 21.05.2021) [in Ukrainian].

13. Postanova kasatsiinoho tsyvilnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 25 bereznia 2020 roku u spravi № 225/3979/17 [Resolution of the Cassation Civil Court of the Supreme Court of 25 March 2020 in the case № 225/3979/17]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88575142> (data zvernennia: 21.05.2021) [in Ukrainian].

14. Yevropeyskyi sud z prav liudyny. Sprava «Budchenko proty Ukrainy» (zaiava № 38677/06) [European Court of Human Rights. The case «Budchenko against Ukraine» (statement № 38677/06)]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-171921> (data zvernennia: 21.05.2021) [in Ukrainian].

Kuzmenko Serhii,

Prosecutor

(Kryvyi Rih Central District Prosecutor's Office, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9514-5530>

LEGAL BASIS FOR COMPENSATION BY THE STATE TO THE VICTIM FOR THE DAMAGE CAUSED BY A CRIMINAL OFFENSE

The article focuses on the mechanism of compensation to the victim for the damage caused by a criminal offense and the positive obligations of the state to guarantee to everyone under its jurisdiction the effective use of property rights and its restoration in case of violation. Attention is drawn to the long-term absence in the national legislation of Ukraine of a mechanism of compensation at the expense of the State Budget of Ukraine for damage caused to the victim as a result of a criminal offense. The article analyzes the impact of the conclusions made by the European Court of Human Rights on the jurisprudence of domestic courts of Ukraine with regard to the inadmissibility of the applicant's complaint set out in the Court's judgment in «Petliovannny vs. Ukraine». On the other hand, there have been included examples of application of the rule of law and recognition by courts of violations of the guarantees, enshrined in Part 1 of the First Protocol to the Convention, due to the long-term lack in the national legislation of the procedure of compensation provided from the State Budget of Ukraine for unlawful destruction of property. The article analyzes and compares the practice of the European Court of Human Rights and national courts regarding the interpretation of similar legal relations guaranteed by Article 1 of the First Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of every natural or legal person's right to peaceful enjoyment of their possessions. Attention is drawn to the need to create and apply a mechanism to provide the victim with compensation for the damage caused by a criminal offense. It is proposed to continue research in this area in comparison with other areas of application of Article 1 of the First Protocol in order to facilitate amendments to national legislation aimed at unconditional observance of human rights provided by Article 41 of the Constitution of Ukraine on inviolability of property rights.

Key words: victim; damage; ownership; Article 1 of the First Protocol to the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms; compensation.

Надіслано до редколегії 22.06.2021
Рекомендовано до публікації 29.06.2021